

Justis- og
beredskapsdepartementet

Avgis elektronisk

Dato: 19.10.2018
Vår ref.: 18-1112
Deres ref.: 18/3837

Høring - forslag til endringer i tvisteloven - tvistelovevalueringen

1. Innledning

Det vises til departementets høringsnotat av 12.07.18 forslag til endringer i tvisteloven - tvistelovevalueringen.

Finans Norge er opptatt av at domstolene har tilstrekkelige virkemidler for effektiv gjennomføring av saksforberedelse og hovedforhandling. Det samme gjelder for begrensnings av sakskostnader. Måloppnåelse om effektivisering og lavere kostnader er imidlertid helt avhengig av at det gjøres effektiv bruk av både virkemidlene som ligger i tvisteloven i dag og mulige nye virkemidler.

2. Finans Norges hovedsynspunkter

- Finans Norge er positive til etablering og styrking av virkemidler for å sikre effektiv gjennomføring av saksforberedelse og hovedforhandling.
- Erfaringene på finansområdet viser at Finansklagenemnda har bidratt til en sterk reduksjon av saker for domstolene. Finans Norge mener at denne erfaringen bør kunne benyttes også på andre områder.
- På generelt grunnlag mener Finans Norge at høringsnotatet hadde vært tjent med at det hadde vært nedsatt et bredt sammensatt lovutvalg eller vært benyttet arbeidsgrupper underveis i lovarbeidet.

- Finans Norge mener at en plikt for domstolene til å orientere partene om overveielse av prosessuell preklusjon ikke er nødvendig å ta inn i loven. En preklusjonsadgang under saksforberedelse i småkravsprosess i form av en sikkerhetsventil i tvisteloven § 10-2 fremstår derimot som rimelig.
- Finans Norge støtter en endring der domstolene skal angi frister ved bestemt kalenderdato. Det er imidlertid viktig at en slik endring ikke må brukes til at lengden på fristene i praksis forkortes i forhold til i dag.
- Både i forhold til reglene om forkynning og på andre områder er det viktig at lovverket legger til rette for digital kommunikasjon i så stor grad som mulig.
- Finans Norge mener at et tidsmessig skille i tvisteloven § 9-10 mellom avslutning av saksforberedelsen og frist for inngivelse av sluttinnlegg vil kunne bidra til mer effektiv sakshåndtering, men fristen for avslutning av saksforberedelsen bør ikke settes lenger enn tre uker før hovedforhandling.
- Finans Norge er av den oppfatning av at gjeldende regler om partenes innledende innlegg og praktiseringen av disse fungerer greit.
- Tidsfristen for avgivelse av dom i saker etter reglene om småkravsprosess bør settes til fire måneder.
- Finans Norge støtter en heving av grensen mellom småkravsprosess og allmenprosess til en tvistesum på kr. 250 000,-. For å unngå gjentatte lovendringer vil det beste være om denne grensen angis i forhold til grunnbeløpet (G).
- Finans Norge ønsker velkommen ytterligere virkemidler for og innskjerping av praktiseringen av hva som anses som nødvendige og rimelige sakskostnader. I denne sammenheng vil en mer effektiv og restriktiv etterlevelse av kravet til at kostnader skal være nødvendige og rimelige være det mest effektive tiltaket for å holde sakskostnadene nede kombinert med en strammere saksstyring for å spisse sakene.
- Vi støtter at de enkelte utgiftspostene i saksomkostningsoppgavene skal begrunnes enten i oppgaven eller i rettsmøtet så lenge partene gis anledning til å uttale seg om saksomkostningsoppgavene ved hovedforhandlingens avslutning.
- Finans Norge mener at mer effektiv bruk av adgangen til å be retten fastsette prosessfullmektigens godtgjøring vil være tjent med at retten informerer partene om dette.
- Finans Norge mener at en heving av grensen for ankejenstandens verdi til kr. 250 000,- vil være greit så lenge samtykkeadgangen til likevel å tillate ankebehandling anvendes aktivt i forhold til sakens art, og ikke som verktøy for å nå forhåndsfastsatte mål for ankebehandlinger.
- Finans Norge støtter en utvidelse ankesilingsadgangen for å sikre en mer effektiv bruk av en slik adgang sammenlignet med i dag.

- Finans Norge støtter endringen i tvisteloven § 29-17 slik at rettens settes med to meddommere under ankeforhandlingen om en part krever det eller retten finner det ønskelig.
- Finans Norge ser betenkeligheter ved en heving av forliksrådenes domsmyndighet i saker opp mot kr. 250 000,-.

3. Generelle merknader

3.1 Virkemidler

Som påpekt innledningsvis er Finans Norge opptatt av at domstolene har tilstrekkelige virkemidler for effektiv gjennomføring av saksforberedelse og hovedforhandling, og at det i lovgivningen etableres effektive virkemidler for å begrense sakskostnadene. Ønsket effekt av de foreliggende virkemidlene og nye virkemidler i tvisteloven er imidlertid helt avhengig av at domstolene bruker dem på en effektiv og systematisk måte til begrensnig av sakenes omfang ved saksforberedelse og hovedforhandling og gjennom en aktiv begrensnig av sakens kostnader.

3.2 Finansklagenemnda

På generelt grunnlag vil vi trekke frem at Finansklagenemnda innenfor finansområdet har bidratt til en sterk reduksjon av saker for domstolene. Dette skyldes både kvaliteten på nemndas uttalelser og en generell aksept for nemndas disse i markedet. De få sakene som ikke behandles av, eller avvises av, Finansklagenemnda skyldes behovet for umiddelbar bevisføring eller er knyttet til næringsvirksomhet. Denne erfaringen bør etter Finans Norges oppfatning, med fordel kunne benyttes innenfor andre bransjer for å sikre partene rimelige og effektive prøvningsordninger uten at domstolene belastes i første omgang.

3.3 Saksbehandlingen

Finans Norge mener at saken hadde vært tjent med om det tidlig i arbeidet med høringsnotatet hadde vært nedsatt et bredt sammensatt lovutvalg eller vært benyttet arbeidsgrupper i lovarbeidet. Det vises til at utvalget av parter som har deltatt i evalueringsprosessen er begrenset og at dette reduserer viktige demokratiske elementer i lovgivningsprosessen.

4. Merknader til enkelte vurderinger og forslag i høringsnotatet

4.1 Aktiv saksstyring

4.1.1 Planmøte

Departementet foreslår at det i tvisteloven § 9-4 annet ledd bokstav f) tas inn et tillegg om at drøftelsene i planmøtet og rettens plan skal omfatte at varslet bevisføring bør begrenses ut fra hensynet til proporsjonalitet.

Finans Norge ser verdien av at dette tas inn i tvisteloven § 9-4 som følge av at punktene i paragrafen brukes av dommerne som en huskeliste for temaene som bør berøres i

planmøtet. Vi er imidlertid opptatt av at bevisbegrensning tidlig i saken i verste fall vil kunne påvirke et saksresultat. Som

departementet selv nevner i høringsnotatet vil også bevisbegrensning kunne være vanskelig å vurdere før det er rimelig grad av klarhet i påstandsgrunnlagene. Det avgjørende i forhold til bevisbegrensning i den enkelte sak må uansett være proporsjonalitetsprinsippet i tvisteloven § 21-8. Dette innebærer at domstolen må ha et tilstrekkelig grunnlag for avgjørelse når bevisbegrensning skal skje hensyntatt sakens art.

4.1.2 Prosessuell preklusjon

Departementet vurderer om det bør gjøres endringer i tvisteloven §§ 16-6 tredje ledd og 916 slik at det fremgår klart at adgangen til prosessuell preklusjon også gjelder ved endringer i en parts prosessopplegg og at slik preklusjon kan gjøres før avsluttet saksforberedelse.

Departementet beskriver videre hvordan det i tvisteloven kan inntas en plikt for retten til å orientere partene om at den overveier å nekte prosesshandlingen foretatt der det ved fastsettelse av fristen er klart at oversittelse kan medføre vesentlig forsinkelse eller utsettelse av saken.

Finans Norge mener at så lenge domstolen etter tvisteloven § 16-6 tredje ledd har en preklusjonsadgang må partene legge til grunn at domstolen vil kunne benytte seg av denne adgangen dersom ikke fristene overholdes. En lovfesting av en orienteringsplikt ved fristfastsettelse om mulig preklusjon ved fristoversittelse vil dermed bare ha pedagogiske formål. Det må også legges til grunn at selv om domstolen ikke skulle gi en slik orientering vil preklusjonsadgangen foreligge. Betydningen av at det gis en orientering eller ikke kan dermed oppfattes som misvisende i tillegg til at forslaget fremstår som unødvendig. Loven vil fremtre som enklere om dagens regler beholdes.

Vi vil også bemerke at en preklusjonsadgang for endringer i partenes prosessopplegg før saksforberedelsen er avsluttet basert helt på dommerens skjønn, vil kunne gjøre saken lite forutberegnelig for partene. Dette vil også kunne skape forskjeller domstolene i mellom.

Vi støtter at det tas inn en preklusjonsadgang under saksforberedelse i småkravsprosess i form av en sikkerhetsventil i tvisteloven § 10-2.

4.2 Saksforberedelser og hovedforhandling i allmennprosessen

4.2.1 Rettens angivelse av fristers avslutning

Departementet foreslår i høringsnotatet en løsning for frister for prosesshandlinger der disse baseres på at retten angir en bestemt kalenderdato som fristdag.

Finans Norge støtter at frister for rettshandlinger i størst mulig grad angis ved en kalenderdag fra rettens side. En slik angivelse av frister vil virke presiserende noe som særlig er viktig av hensyn til partene. Om dette inntas i de enkelte paragrafene eller som en generell regel er neppe av særlig betydning, men omfanget av loven kan jo holdes nede ved

en generell bestemmelse. For partene vil uansett rettens angivelse av en dato for de enkelte prosesshandlinger være det avgjørende. For Finans Norge er det imidlertid viktig at det fremgår klart av forarbeidene at fristangivelse i form av kalenderdato ikke må brukes av retten til å forkorte lengden på fristene.

Departementet forslår videre endring av postforkynningsforskriften slik at elektronisk forkynnelse harmoneres med underhåndsforkynnelse ved at det legges til to dager på fristen, i stedet for dagens fem dager.

Finans Norge er av den oppfatning at både i forhold til reglene om forkynning og på andre områder, er det viktig at lovverket generelt legger til rette for og tilpasses digital kommunikasjon i så stor grad som mulig.

4.2.2 Avslutning av saksforberedelsen og sluttinnlegg

Finans Norge mener at å skille fristene for avslutning av saksforberedelse og innlevering av sluttinnlegg er fornuftig og at dette kan bidra til mer effektiv sakshåndtering. Fristen for avslutning av saksforberedelse opp mot hovedforhandling bør imidlertid holdes så kort som mulig og fristen bør således ikke settes lenger enn til tre uker før hovedforhandling. Dette som følge av at prosessfullmektigene vil jobbe mest intenst med saken når hovedforhandling nærmer seg og fordi forberedende arbeid med sluttinnlegg kan aktualisere behovet for ytterligere prosesskriv. En frist på fire uker synes derfor å være for lang og vil skape press mot unntaks- og dispensasjonsreglene.

4.2.3 Partenes innledende innlegg

Når det gjelder partenes innledende innlegg og tvisteloven § 9-15 annet ledd er erfaringene fra Finans Norges medlemmer at dette ikke oppleves som noe problem i dag fordi domstolene praktiserer disse reglene slik at begge parter i stor grad gis det nødvendige rom i innledende innlegg til å belyse saken. Gjeldende regler synes å fungere greit med den etterlevelse av disse som domstolene hittil har praktisert. Finans Norge mener derfor at gjeldende regler bør kunne videreføres.

Departementet viser i sin vurdering på dette punkt til at de nye reglene om bevisføring gjør at det ikke er behov for å lese opp dokumentbevis i retten i samme grad lenger. Til dette vil vi bemerke at implementering av denne forenklingen ikke synes å ha hatt en særlig effekt på effektiviseringen av gjennomføringen av hovedforhandlinger. Dette som følge av usikkerhet hos prosessfullmektigene med hensyn til hva som fortsatt må leses opp og hva som bare kan fremlegges. Mer aktiv veiledning i denne sammenheng og bedre etterlevelse av denne muligheten for fremleggelse, vil dermed kunne bidra til ytterligere effektivisering av hovedforhandlingene.

4.3 Småkravsprosess

4.3.1 Tidsfrist for behandling

Finans Norge støtter at fristen for å avsi dom i småkravsprosess forlenges. Fristen bør settes til fire måneder.

4.3.2 Verdigranse

Finans Norge støtter departementet i at grensen mellom småkravsprosess og allmenprosess heves til en tvistesum på kr. 250 000,-. Finans Norge mener videre at grensen bør fastsettes ved henvisning til grunnbeløpet (G) i loven i stedet for kronebeløp. Dette for å unngå gjentatte lovendringer bare for å endre beløpsgrensen i takt med prisutviklingen.

4.4 Sakskostnadsreglene

4.4.1 Kostnadsbegrensning i saker med lav tvistesum

Generelle tilbakemeldinger fra Finans Norge sine medlemmer tyder på at det i forhold til nivået på sakskostnadene har skjedd en lite heldig utvikling, og at sakskostnadene blir stadig mindre proporsjonale med sakenes tvistesum og kompleksitet. Finans Norge ønsker derfor velkommen virkemidler i lovverket for innskjerping av hva som anses som nødvendige og rimelige kostnader. Det samme gjelder innskjerping av praktiseringen av de virkemidler som i dag ligger i tvisteloven for begrensning av sakskostnadene.

Finans Norge mener at en forholdsmessig grense for sakskostnader i prosent i forhold til en tvistesum opp til kr. 500 000,- kan være en effektiv måte å holde sakskostnadene nede og tvinge partene til å spisse sakene. Begrensningen vil få et for snevert virkeområde om grensen kun gjøres gjeldende for småkravsprosess og tvistesum opp til kr. 250 000,-. Det bør derfor anvendes en grense på kr. 500 000,- for en slik regel. Når det gjelder forslaget om en grense på 40 prosent, er Finans Norge av den oppfatning at selv for tvistesum opp til kr. 500 000,- vil en grense på 40 prosent kunne være for høy så lenge det er rimelig og konkret sammenheng mellom rettens forventninger til den kvaliteten på det som skal leveres fra prosessfullmektigene og grensen for sakskostnader. Uansett legger Finans Norge til grunn at det mest effektive tiltaket for å holde sakskostnadene nede fra domstolens side, vil være en mer effektiv og restriktiv etterlevelse av kravet i tvisteloven § 20-5 om at kostnadene skal være nødvendige og rimelige, kombinert med en strammere saksstyring for å spisse sakene.

4.4.2 Rettens overprøving etter tvisteloven § 20-5 femte ledd

Departementet peker i høringsnotatet på en mulig endring i tvisteloven § 20-5 tredje ledd slik at det kreves at de enkelte utgiftspostene i saksomkostningsoppgavene skal begrunnes enten i oppgaven eller i rettsmøtet. Dette samtidig med at kontradiksjonen i § 20-5 femte ledd annet punktum tas ut.

Finans Norge mener at en slik endring vil være rimelig med tanke på etterfølgende vurdering av om kostnader er nødvendige og rimelige, så sant partene gis mulighet for å uttale seg om

saksomkostningsoppgavene ved hovedforhandlingens avslutning. Krav om begrunnelse for kostnadene vil gi bedre grunnlag for kontradiksjon og en prøving av kostnadene fra rettens side.

4.4.3 Rettens fastsettelse av prosessfullmektigens godtgjøring

I høringsnotatet vurderer departementet om retten skal pålegges en informasjonsplikt knyttet til en parts rett til å kreve rettens fastsettelse av prosessfullmektigens godtgjøring etter tvisteloven § 3-8. Vi legger til grunn at slik informasjon fra retten vil sikre partene kjennskap til denne adgangen og dermed sikre en økt anvendelse av muligheten og en korrigerende av et eventuelt for høyt kostnadsnivå. Et eventuelt alternativ kan etter Finans Norges mening være å pålegge prosessfullmektigene selv å informere sine klienter om denne adgangen.

4.5 Regler om overprøving og om ankeinstansen

4.5.1 Ankesummen

Departementet foreslår at grensen for ankegjensstandens verdi heves til minst kr. 250 000,-.

Finans Norge legger til grunn at en slik heving av grensen for ankegjensstandens verdi vil medføre at ganske mange saker vil kunne komme under grensen for ankebehandling når man tar hensyn til den spissing av saken som ofte vil skje mellom førstegangsbehandling og en anke. En ankebehandling vil i slike tilfeller bli beroende på lagmannsrettens samtykke i medhold av tvisteloven § 29-13. Vi mener at en heving av grensen for ankegjensstandens verdi derfor er helt avhengig av hvordan samtykkeadgangen i § 29-13 praktiseres videre.

Dersom det over tid skjer en dreining av praksis slik at samtykkeadgangen praktiseres strengt ut fra det mål å oppnå forhåndsfastsatte mål for andel ankebehandlinger, vil det reise seg rettssikkerhetsmessige betenkeligheter knyttet til en så omfattende heving av kravet til ankegjensstandens verdi for å være sikret en ankebehandling. Finans Norge mener at et vel så effektivt alternativ til en så kraftig heving av grensen for ankegjensstandens verdi, vil være en mer aktiv bruk av adgangen til ankesiling etter tvisteloven § 29-13 annet ledd, se også punktet nedenfor.

4.5.2 Adgangen til å nekte anke fremmet etter tvisteloven § 29-13 annet ledd

Tallene for ankesiling som departementet fremlegger i høringsnotatet viser at det i dag er en forholdsvis stor variasjon mellom lagmannsrettene. Finans Norge viser derfor til at det kan oppnås en større måloppnåelse på dette punkt bare ved at lagmannsrettene i større grad benytter silingsadgangen i tvisteloven § 29-13 annet ledd likt.

Finans Norge ser imidlertid at det i dag fremmes saker for ankebehandling selv om det foreligger god grunn til avskjæring etter § 29-13 annet ledd. En endring av bestemmelsens ordlyd vil kunne danne et godt grunnlag for en endret avskjæringspraksis hos

lagmannsrettene. Vi støtter derfor en slik utvidelse av § 29-13 annet ledd som beskrevet av departementet.

4.5.3 Meddommere i lagmannsretten

Finans Norge støtter en endring av tvisteloven § 29-17 slik at en part kan kreve at lagmannsretten settes med to meddommere under ankeforhandling. Dette er i tråd med hvordan loven har vært praktisert, og fremstår som viktig av rettssikkerhetsmessige hensyn.

4.6 Behandling i forliksrådet

Departementet mener i høringsnotatet at det er argumenter for å heve både grensen for «advokatunntaket» for forliksrådsbehandling i tvisteloven § 6-2 annet ledd bokstav a) og grensen for forliksrådets domsmyndighet ved begjæring om dom fra en av partene etter § 610 annet ledd til minst kr. 200 000,- (kanskje opp mot kr. 250 000,-.)

Finans Norge mener at rettshåndhevelsen ikke nødvendigvis vil være tjent med et økt antall dommer i forliksrådet. I en rekke fagtekniske og kompliserte saker vil forliksrådet ha et for spinkelt grunnlag for å avsi dom i saken som følge av behovet for bevisføring og fagkyndighet. Dette selv om en part begjærer dom. Dette fremtrer ikke nødvendigvis som åpenbart slik sakene er belyst for forliksrådene. Finans Norge mener derfor at det kan ha negative rettssikkerhetsmessige konsekvenser å foreta en så stor utvidelse av forliksrådenes domsmyndighet.

4.7 Diverse spørsmål

I forhold til verneting foreslår departementet at tvisteloven § 4-4 endres slik at det vises til «virksomhetens forretningskontor» i stedet for virksomhetens hovedkontor». Finans Norge legger til grunn at det her vil være det vedtektsfestede forretningskontor som vil være avgjørende for hvor virksomhetens verneting er og ikke enhver forretningsadresse/filialadresse som en virksomhet kan bruke. Gitt en slik forståelse, støtter vi endringen.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Evy Ann Hagen
direktør

Lise Ljungmann Haugen
fagdirektør